

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
11 iunie st. v.
23 iunie st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 24.

ANUL XXV.
1889.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl. ; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Urme de literatură și dezvoltare de viață națională în periodul reacțiunii la poporul român din această monarhie.

— Blaș. Brașov. —

Urmele remase după emanciparea spirituală provocată de către împăratul Iosif II nu s'au șters, ci din contră s'au aflat și dintre români, cari le-au căleat și cultivat, de și între mari greutăți, sub toate impregiurările. Ca selăviă spirituală cea mai crudă și mai apăsătoare din toate puse peste românii locuitori în comitatele Bănătușii din cauza predominării serbești, după cum recunoșcuse și enunțiasse însuși Iosif.¹⁾ Au trebuit să vie oameni ca Petru Maior, Cichindeal, Iorgovici, Diaconovici Loga cu scrierile lor, pentru ca să strige la popor și să mijlocăască unirea cu țara sa și să strige la Aradului cu aproape $\frac{1}{2}$ milion de români din țara limbii slavone. Deschiderea preparandiei din Arad a fost un pră bun început, cărui dela 1837—9 îi venise în ajutor cu totul neașteptat gimnasiul dela Beinș înființat de episcopul Samuil Vulcan.

În Transilvania o societate de oameni literați se încercase încă dela 1789 să înființeze o foie periodică în Sibiiu, pentru care și câștigaseră concesiunea, încât numai lipsa de fonduri i-a reținut dela acea întreprindere, pe care guvernul nu numai o aprobase, dară a avut și cuvinte de îmbărbatare pentru ea.

Cultivarea limbii române s'a început în aceste țări dintru odată cu a limbii maghiare și a înaintat în anii resbóielor, încă și după pace sub reacțiune. Nu vom reproduce aici un respectabil catalog de cărți rituali, altele strict teologice, unele școlastice, altele economice din acelea timpuri; ne mărginim numai a reflecta la scrieri de gramatice, dicționare și de literatură ușoră destinată pentru oameni din popor căți învățaseră a citi. Așa au apărut:

În 1791 la Sibiiu câteva pagine relative la Aritmetica și Gramatica de Amfilochie.

În 1797 Gramatica românească de Radu Tempea, «cu cheltuiela lui Radu Verzea parocul Satului-Jung din Seecelea.»

În 1799 Observații la limba română de Paul Iorgovici, în Buda.

În 1803 Gramatica latină pentru români de Samuil Clain, în Blaș.

În 1807 Ortografia română cu litera latine de protopopul Petru Maior, în Buda.

În 1810 Gramatica română cu nemțeșce de Ant. de Marki, în Czernovitz.

În 1813 Gramatica macedo-vlachică de prof. Mich. Boiadji.

Între aceste a părăuse în 1812 Istoria despre începutul Românilor în Dacia, 1813 Istoria bisericească a Românilor, amândouă de Petru Maior.

În 1818 Ortografia sêu drépta scriere de Diaconovici Loga, în Buda.

În 1820 Bucóvna de normă cu slove românești și latine de Moisi Fulea, în Sibiiu.

În 1821 Gramatica teoretică și practică de limba germană, de Zacharia Columb, în Buda.

În 1822 Gramatica română, de Diaconovici Loga, care făcuse un apel în versuri, indemnător la tipărire de cărți în limba română.

În 1823 Dicționar românesc, latinesc, și unguresc în 2 tomuri de episcopul Ioan Bob, tip. în Cluș.

Dicționar german-român de popa luteran Andreas Clemens, în Buda.

În 1825 Dicționar în patru limbi, românesc, latinesc, unguresc și nemțesc, lucrat de mai mulți autori în curs de peste 30 de ani, tipărit în Buda.

În 1826 Gramatica daco-română cu teest latin de Ioan Alexi, în Viena.

Orthoepia latino-română nemțescă de Niculae Manu (pe atunci profesor în Blaș.)

În 1828 apare Gramatica română alui Ioan Eliad în Sibiiu. Cu acesta și cu aparițiunea diarelor «Curierul românesc» în București și «Albina românească» în Iași, cultura limbii ajunge într'un stadiu cu totul nou al dezvoltării sale.

Între acestea românii căror începuse a le plăce lectura în limba lor maternă, pe lângă mulțimea de cărți religioase, unele și istorice, altele filosofice, mai aveau și bucuria de a citi și scrieri de distracțiune compuse în stil ușor de înțeles, cele mai multe în versuri, altele în prosă, înse mai toate cu fond sănătos moral, precum erau de es. ale avocatului poet Vasile Aron dela Sibiiu: Piram și Tisbe, Patimile lui Isus Christos, Leonat bețivul și Dorofata soția sa, Anul cel mănos, Sofronim și Hareti, tipărite succesive până la 1821 și după aceea, cetite cu mare plăcere de tineri și bătrâni; precum a fost câteva și de ale lui Ioan Barac fost translator de limba română la magistratul din Brașov, ca Arghir și Elena tip. în Sibiiu 1831, Til Buchoglinda ș. a.

¹⁾ Vezi Jacob Lick, Redotele Hirtlapitz 1812—114.

Tot în acest period literar s'au mai publicat între altele carti de le tură pentru popor traduse din alte limbi, ca fabulele lui Esop, Alecsandria, Agatanghel, în grația cărora mulți oameni adulți învățau înadins ceva carte, numai ca să le pôtă citi, căci auzindu-le dela alții, le plăcea foarte și le ascultau cu pasiune. Apăreau și Calindare românești cu multe învățături bune.

În a doua generațiune după cărturarii din vécul al 18-lea și primul pătrar din al 19-lea se aflară alți oameni mai tineri, ca Damaschin Bojinca, dr. Paul Vasici, Eutimie Murgu, Teodor Aron, Stefan Neagoi ș. a., cari călcând în urmele dascalilor începură mai ales în tipografia dela Buda studii istorice, filologice, de medicină și unele polemii. Așă au apărut câteva volume din »Biblioteca românească« redactată mai ales de Dam. Bojinca în edițiunea lui Zacharia Carcalechi, polemiile lui Teodor Aron, Murgu și Bojinca cu adversarii de alte limbi, Antropologia și Dietetica lui Vasici cu spesele episcopului Vulcan și altele.

Noi inse nicidecum nu voim să facem aici istoria literaturii române; singurul nostru scop eră ca să arătăm, că ori cât de puțini au fost cărturarii de naționalitate română în acéstă monarchiă în periodul reacțiunii până la 1837, ei tot au lucrat relative foarte mult pentru înavițirea limbei, propagarea de idei sănătoșe, lățirea gustului de cetit, alimentarea sentimentului național și deșteptarea conștiinței naționale.

Pe când literații românilor din Ungaria emancipați politiceșce prin legile din 1791 și cei retrași din Transilvania la Buda și la Oradea-mare de înaintea gónelor politice, lucrau cu bun succes mai ales sub protecțiunea archiducelui palatin Iosif, pe atunci în Blaș se părea că în urma criselor anteriore suferite acolo, activitatea științifică și literară ar fi amorsată cu totul. În adevăr așă s'a și întemplat într'o serie de ani. Astăzi inse cauzele acelei stagnațiuni atinse și mai sus (§§ 96, 97) sânt pré bine cunoscute. Nu eră numai reacțiunea politică, care ea ênsași ar fi fost de ajuns a descuragiă și a face ca ómenii științei să arunce pe un timp órecare péna la o parte. Din ordin mai înalt, profesori și alți membri ai clerului, cari aveau pécatul ca să-și pórte capul ceva mai sus, erau aruncați în parochii, ce e drept, cu venituri bune, inse dosite, depártate de oricare oraș mai de Dómne-ajută. Prin devalvarea din 1811 fondurile clerului și ale școlólor suferiseră infricóșat. Episcopul cu totă economia sa strinsă obosise și el de o parte prin înființarea fondului capitular, de alta prin repețite nemerări cu decile de mii la cassa armatei imperiale în anii resboiului. După falimentul de stat, cerealele și vitele scăduseră la prețuri de batjocură. Mai dete și fómetea peste țeră, cea de întéiu în 1800, a doua între anii 1815 și 1817, în care timp curtea reședinței eră și de și îndesuită de ómeni peritori de fóme. Dominiul Blașului oricum l'ai administrá, fiind mult mai mic decât spre es. al episcopiei r. catolice ori al celei românești dela Oradea-mare, abia aduce a treia parte din venitul acelora. Între acele impregiurări episcopul diecesan Ioan Bob trece din grația cerului peste 80 și ajunge în pace la 91 de ani, când apoi în 2 octobre 1830 este chemat la párinții sei. Cine ar puté fi așă lipsit de sentimente ómenești, ca să mai pretindă reforme și ameliorări dela un prelat, cu care natura făcuse o grație atât de rară, ca să-l lase în viață aprópe un véc întreg. Capitularii și toți cei interesați de prógres se consolau pré bine cu impregiurarea așă decât episcopul totodată ca director suprem al tuturor școlólor din diecesa sa de peste șapte sute de mii tufi

mai voeșce să aibă de schimbări, de reforme, lusa inse prin dispozițiunile sale fonduri rúne, din ale căror venituri scesesserul cu consistoriul seu póte lucrá înainte, ameliorând până unde suferé legile esceptiionali și unele maxime de stat, care apăsau cerbicea românilor.

Pe cât ne aducem aminte, suma totală a fondurilor Blașului cu tot ce remăsese dela Bob, afară de dominiu, după inventarile incheiete se evalvase la 400,000 florini monetă convențională (ceva peste 1 milion de franci). Sumă modestă, inse tot respectabilă pentru un cler, al cărui episcop cu consistoriul seu înainte de aceea cu 100 de ani nu avuse nicunde să-și plece capul, necum să aibă școle și seminar.

Vacanta până la confirmare definitivă, la hirotonie, instalare și transpunerea dominiului dela fisc la nou alesul episcop Ioan Lemeni a durat doi ani. Capitulum inse și cu vicarul Lemeni, care urmase lui Dimitrie Caian repostat în urma unei receli periculoșe, n'au așteptat nici până la ocuparea scaunului, ci îndată din 1831 s'au și apucat de reforme, care apoi s'au continuat mereu câțiva ani, și credem că este bine a le însemná și la locul acesta pentru posteritate.

Conform normativelor vechi ale guvernului central, școlóle primare confesionali catolice cunoscute cu titlu de »normali regești« aveau să fie de 4 clase seu despártemente, gimnasiile de 5, liceele după facultăți, de 2, curs filosofic împreunat cu științele matematice și cu fizica, tot de doi ani curs juridic. În Blaș esistase până în 1831 din liceu numai un curs macru de 1 an pentru psihologiă și logică, alt nimica. Din acel an înainte se mai înființară pentru liceu trei catedre cu trei profesori, de istoriă, de algebră și geometriă, de științele fizice, la care se înțelegea și chemia, eră cursul se făcu de doi ani. La reformele acestea ale instrucțiunii publice consistor și episcop au intimpinat numai o dificultate cu înființarea catedrei de istoria universală, pe care guvernul de atunci nici decum nu avea plăcere a o vedé și în Blaș; se și căutau pretește ca să o sisteze; mai în urmă aflară că nu se ajung veniturile pentru salarul unui profesor. Atunci episcopul declară, că și acel salar îl va da densusul din veniturile sale, precum a și făcut.

În loc de facultate teologică, seminariștii cari trebuia să fie aleși numai din cei veniți cu absolut dela vreo facultate filosofică, unii și dela cea juridică, avuseră să asculte 2½ ani prelegeri din dreptul canonic, dogmatică, teologie morală și ceva exegetică. Dela 1831 acelea cursuri au fost lărgite pe 4 ani și amplificate mai cu tóte studiile câte se propuneau la facultatea teologică din Viena; se cultivá cu multă grigiă mai ales istoria eclesiastică și dreptul canonic. Se înțelege că profesorii dela facultatea teologică încă s'au înmulțit după trebuință.

Moșia Cutu, care este proprietate a seminarului de clerici, fusese ținută în arendă de cătră repostatul episcop numai în câte 3000 fl. valuta vechiă; episcopul Ioan Lemeni o a luat în sinodul de instalare cu arendă de trei mii fl. monetă convențională pe an, prin care venitul seminarului crescú la indoit și jumătate așă, încât de aci încolo seminariștii erau și mai bine ținuti, li se dádea pe lângă reverendă și câte o páreche de călțăminte, eră celor cari terminând cursul veniau la hirotonie, pe lângă ce aveau vicul și câte dila tot în seminar, episcopul le mai dádea și câte 25 fl. m. c. la mână.

Moșia din Blaș este tot proprietate a seminarului. Ioan Lemeni a decis a o scóte din

brumă eră, din chilia întunecată în o sală mare și luminată, denumi pe Timoteiu Cipariu director el ei și îi puse la mână fond ca să o restaureze și să începă cu tipărirea cărților bisericești și școlastice, căte lipsiau. Cipariu a și pus tipografia până la 1836 în stare ca să pôtă concurge după impregiurările din acea epocă cu ori-care alta din acesta țără, ceea ce se pôte probă cu frumosul numer de cărți și de diare apărute în acea tipografiă până în a. 1848.

Toți profesorii dela gimnasiu și liceu au fost după devalvare plătiți miserabil de reu. Din 1833 înainte la toți s'au ameliorat salariile în monetă conv., eră la unii mai bătrâni li s'a înmulțit cu câte 100 fl. din venitul episcopului, care plătiă mai tot dela sine salariile profesorilor denumiți la catrelele înființate de nou în liceu.

Venitul celor șapte membri capitulari și al notarului consistorial a crescut asemenea din valuta vechiă în valuta convențională.

Tôte fondurile diecesane și școlastice s'au luat în revisiune nouă și după ce s'au pus în evidență, cassar a fost denumit unul dintre capitularii canonici și membri ai consistorului, care apoi a transportat la cassa statului din Sibiiu tôte sumele evaluate în sensul testamentului lăsat de fericitul episcop.

Starea în care se află pe la 1830 limba română la școlele din Blaș, ca și peste tot în țără, nicidecum nu eră de pismuit. Cele mai multe comune rurale de prin pregiur sânt române, numai vreo trei amestecate. Locuitorii orașelului vorbeau numai românește, căci altă limbă nici nu șcieau. Sutele de școlari căți veniau din comunele române de ori-unde de-a dreptul la școlele din Blaș, vorbeau erăș numai românește, eră din a treia classă normală începeau cu latina și în cele cinci clase gimnasiali eră impusă cu pedepse diverse vorbirea numai în limba latină. Limba germană impusă de Iosif II se cassase; cea maghiară nu eră impusă de loc. Cu tôte acestea în anii mai din urmă ai episcopiei lui Ioan Bob limba maghiară se infipsese tare tocma în seminar, între clerici. Acesta s'a întâmplat așa, că despre o parte între cei vreo 50 de clerici erau mulți din comitatele feudali, cari în lipsa apröpe totală de școle române, pe un teritor de sute de miliare, din mica copilăria erau dați la școlă tot numai în orașe ungurești, eră pe facultatea filosofică mergeau la Cluș, de unde apoi primiți în seminar vorbeau förte reu românește, eră pe cărți bisericești tipărite tôte cu cirile nu șcieau citi; de alta parte bătrânii noștri își făcuseră öreșcum de regulă, ca din a treia classă gimnasială să indemne pe școlarii cei mai buni, ca să mergă pe câte doi seu trei ani la câte un gimnasiu de alte limbi, cei din comitatele feudali la gimnasii ungurești, cei din Săsime la Sibiiu, ca să învețe bine limba germană. În sineși acea măsură luată de bătrâni, ca tinerimea lor să învețe și cele doue limbi ale patriei, a folosit în cursul vécului la un mare numer de tineri în viața practică, ceea ce s'a cunoscut mai invederat dela 1849 încöce. De aici a urmat, că mai ales în unii ani, când veniau mai mulți tineri dela Cluș și de airea, limba maghiară eră förte mult și limba maternă cu atât mai puțin vorbită în seminar; se vorbea latinește și ungurește, româna ca de dor. Adecă limba română o pătiă aici în miniatură ceea ce pătiă limba maghiară la magnații Ungariei și în cele mai multe cetăți ale ei, unde predomină peste tot limba germană. Morbul acela începuse a se întinde și în clerul din afară. Ne plăcea förte la cei mai mulți ca să șcim câte patru limbi cu latina; la o parte din tineri inse a început să le fie rușine, ca tocma limba maternă să o vorbească mai reu decât pe celelalte.

Se întâmplase în a. 1831 ca să fie primiți în seminar dintr'odată șapte studenți din facultatea filosofică dela Cluș, cari avuseră fericirea de a cunoșce acolo pe dr. Simion Ramonțai fondatorul, a se îndulci de învățăturile lui, a-ș primii dela el în dar istoria lui Petru Maior și celelalte scrieri ale lui. Unul dintre aceia tradusese istoria lui Maior în limba maghiară; ceilalți se inferbântau de cele ce li se descoperiă din acea carte ca dintr'un oraclu despre originea și de tot trecutul națiunii române. Ei veniți în seminar, fără a cugetă cât de puțin la urmări, în conversațiunile lor după cină își țineau unii la alții prelegeri gramaticali din limbă. În anul al doilea ce le plesnise prin cap la cățiva clerici, ca ei să înființeze un teatru de diletanți; se pun frumușel pe lângă trei profesori mai apropiați de a lor etate și căștigără invoierea, încă și conlucrarea lor. Le permite și directorul să se jöce de-a comediă. Dară de unde spese? Aș', finerii plănuesc ușor. Dați să scriem la toți protopopii, care cum șcim să-i rugăm pentru o colectă. Cei mai mulți protopopi le fac pe voiă — din curiositate. În câteva săptămâni se adunară 160 fl. mon. conv. Cu acea sumușöră trimit pe unul din ei cu vicerectorul la Sibiiu, unde acördă la profesorul de pictură Neuhauser doue cortine și mai multe aparate mărunte. Ecă că pe serbătorile Crăciunului spre 1833 »prima scenă românească« în această țără este gata. Profesorii și un cleric preparaseră câte o piesă mică, de acelea care se jöcă în internatele classelor superiöre. Înainte de aceea se represintase tot de clerici la instalațiunea episcopului Lemeni o eclogă compusă cu mult spirit de Cipariu. Tot cam acei tineri își împărțiră și acuma rolele.

Dară unde este publicul? Cu episcopul în frunte, toți canonicii, profesorii, familiile dirigătorilor dominani, vreo patru cinci orașeni și baronesa bătrână dela Panade, atăta eră publicul. Acelea represintățiuni s'au continuat în vreo cinci ani și de atunci limba maternă în Blaș nu a mai ramas în cöda altora. De ar fi cutezat înainte de aceea să întreprindă tinerimea jucării de acelea în seminariul preoțesc din Blaș, deu nu șciu decă ar fi fost eliminați seu chiar inrolați în regimente. Studenții din liceul catolic reg. dela Cluș, juni de câte 20—25 de ani, denunțați că merg la teatru, erau pedepsiți cu carcer, și ce-i durea mai tare, eră amenda de câte 2 doueđeceri pentru pedel.

Tot în acei ani începură a se strecură încöceși produse literare românești din țera vecină, cu tötă privighiarea cu ochi de vultur a vameșilor; la Sibiiu și de aci la Brașov intrau prin mijlocirea librăriei francesului Thierry, care avea o filială în București și prin un comerciant Minovici; eră la Brașov prin cărauși, neguțători și alți călători; Curierul românesc al lui Eliad veniă prin poștă ca scrisöre, cu porto 1/2 doueđeceri, dară ce eră să facă omul? plătiă și tăcea.

Afară de reforme în instrucțiunea publică și de cultivarea cel puțin a literaturii bisericești și pedagogice, Blașul mai avea în acea epocă și alta grigiă mare, störcătöre de sudori. Dissensiunile politice dintre feudali catolici ca partizani ai guvernului central și dintre cei calviniani din opozițiune turburau indirecte și liniștea sufletescă a poporului român în ținuturi, în care acesta se află desbinat în doue confesiuni religiose. În spiritul vechiei lor doctrine proprietarii mari catolici voiau să aibă în dominiile lor pe cât s'ar puté tot numai locuitori de credința catolică; din contră proprietarii proteștanți nu lăsau nimic neincercat, ca să țină pe poporațiunea rurală cu atât mai vörtos în vechia ei credință, căci în acest cas nici-o lege nu-i siliă ca să rupă din hotar por-

ționi canonice pentru preoți și dascăli și nici pentru biserici. De aici urmă, că în cazuri de vacanțe în parohii, fiecare proprietar își avea pe candidații lor, între cari apoi se nășteau rivalități, certe și procese blăstămate, în cât unele comunele rămăneau cu anii întregi fără nici-un preot, de nici-o confesiune; bietii creștini își bapuzau ei între ei pruncii și-și îngropau morții numai cu asistența unor cântăreți. Acea stare de barbariă fusese relevată și zugrăvită cu culori vii în câteva adunări municipale și între certe mari; mai pe urmă fu denunțată și împăratului Francisc. Cu ocaziunea depunerii jurământului în mâinile împăratului, episcopului Ioan Lemeni i s'a comis, ca înainte de oricare alte afaceri, îndată după hirotonire și instalare să întreprindă vizițiune canonică în comitatul Hunedorei și în o parte din comitatul Albei în regiunea Mureșului, pe unde nefericiții locuitori au fost sëlbatăciți mai infrișat. Episcopul a și îndepăluit îndată în vëra anului 1833 acea misiune grea impusă lui de cătră monarc. Până în zilele în care scriem acestea, se mai află un singur bărbat venerabil aproape năgenar, care ca preot tiner însoțise pe episcop prin o parte mare din vastul comitat al Hunedorei și anume prin districtul Hațegului. Numai împăratul Iosif aflase pe la 1770 pe românii din Bănat remăși de sub turci într-o stare atât de sëlbatăciă, precum a aflat acest episcop mai vërtos pe locuitorii din părțile muntăse ale comitatului Hunedorei. Trecuseră decimi de ani, de când nefericiții locuitori nici nu mai șiceau ce minune pôte să fie aceea ce se dice vlădică seu episcop. Dintru o comună popa și cu câțiva bëtărani eșiseră într-o împinarea episcopului pe drum înainte; vëdënd apoi că prés. Sa dându-se din trăsură a îmbrăcat mantia și plęcă pedestru înainte urmat de secretar cu protopopul și de doi feciori robuști, popa și ómenii cuprinși de frică apucară fuga înapoi. La unele comune femei și copii numai cu aruncare de monetă mëruntă puteau fi imblândiți ca să cuteze a se apropia de biserică și a intră în ea; într'o comună inse ómenii se uitară mai întei pe la ferestrele bisericuței, ca să vëdă ce face episcopul în biserică și în altar. Scene în adevër dramice s'au presintat atunci ochilor acelu episcop. La acea stare de sëlbatăcie rușinătore adusese sistema feudală și desbinările confesionali în veci nejustificabile pe poporul românesc.

Episcopul a inpăciuit în acea vizițiune mai multe comune; a informat și pe curtea imperială despre blăstămățile străine câte descoperise în călătoriile sale, cu care firește, numai amici nu-ș făcuse. Anume la guvernul din Cluș Lemeni nu eră »persona grata« din anii în cari el ca secretar al episcopului Bob până la mórtea acestuia își ascuțise péna sa în multe corespondențe avute cu guvernul, unde afacerile se înglodau adesea cu anul întreg.

Din acea vizițiune episcopul care se șicea obligat chiar și în puterea jurământului a propagá catolicismul între români, iș făcuse totuș de regulă, ca pe cât numai îi permitea pozițiunea lui, fracțiuni de popor să nu mai primescă, ci seu comune întregi, seu pe nimeni, ca prin acésta mësură să mai micșorăm numărul atător popi și dascăli flământi și peteciți, eră comunele bisericăse să remăe scutite de urgii și de scandale, prin care se fac de batjocura celorlalte popóre.

Pe episcopul Lemeni îl mai așteptau și alte probleme. Residenta, un castel vechiu din vëcul al 16-lea, strîmt, diform, nereparat aproape de un véc, nu mai eră de locuit. Biserica catedrală zidită în zilele Mariei Teresei dăduse Dđeu, ca după un timp de peste 70 de ani să devină pré strîmtă chiar și numai pentru tinerimea școlastică, pentru clerici și pro-

fesorime, cu atât mai puțin încăpătore pentru solemnități și adunări, alegeri, sinóde, instalări ș. a. Până în a. 1837 biserica fu renovată și lărgită spre piață și în locul turnului vechiu înălțate alte doue așa precum se vëd ele astăzi. Până în 1842 s'a restaurat și castelul așa, că în laturea dréptă dela intrare s'a mai adaos o aripă din fundament alătura cu edificiul vechiu. Sume mari au înghițit acelea restaurări; cu tóte acestea decă nu ar esistă și un alt edificiu tot în curtea residenței, remas tot din zilele Mariei Teresei sub nume de »monăstirea călugărașilor«, nu se pricepe unde s'ar fi putut instalá cancelăria, arhivele și sala de ședințe cu apartamentele sale.

La trei ani după reformele introduse în școlele din Blaș profesorii se pomeniră că le vin școlari dintru o regiune, de unde se așteptase mai puțin. Pe la 1825 Oprea Circa din Cernat, om care cunoscuse multe, călătorise de repetite ori la Viena, fu cel dinteu care »avuse curagiul«, ca să-și aducă pe doi fii ai sei, Georgie și Oprea »la școlele uniților din Blaș«, după cari a urmat și Ioan Bran dela Zerneșci. Din 1833/4 veniră mai dint'odată dela Brașov trei studenți români, Dim. Leca, Ioan Jipa, Radu Tempean fiul v.-protopopului și doi greci Naslim și Panaiot Djanli, unicul fiu al curatorului dela biserica grecăscă. Pe ziua de Rusalii veni acel curator Djanli și un consăngén al seu Hagí Ghidru, ca să-și vëdă fiul, și să afle mai de aproape, că ce lege vor fi avënd acei »uniați.« Care fu mirarea lor, când după espresiunea lui Djanli aflară »sânta liturghie întocma precum se servește la patriarhia din Constantinopole.« Din acei ani tinerime română din Brașov și din districtul seu nu au lipsit dela școlele din Blaș. Din'odată cu acea subțiere a prejudețelor, familii fruntașe de comercianți începură a invitá clerici seu profesori tineri la sine, ca să prepare pe fiii lor pentru vreo clasă gimnasială. Abiá trecuse un an, până când între familii s'a și copt planul de a-ș preface mica școlă elementară în școlă cu patru clase, din cari fiii lor să pótă trece în prima gimnasială. Și cu acestea relative la deșteptarea națională din Brașov ajunserăm tot la anul 1837, dela care înainte nu vom lipsi a întretiné pe lectori în alta parte a studiului nostru.

Georgie Barițiu.

Cértă pentru nimica.

— Comedie într'un act. —

(Incheiare.)

Scena XII.

Catrina, Smaranda și Iorgu.

Catrina. (Cătră Iorgu, care intră.)

A, bine c'ați venit!

Iorgu. (Posomorit, gânditor.)

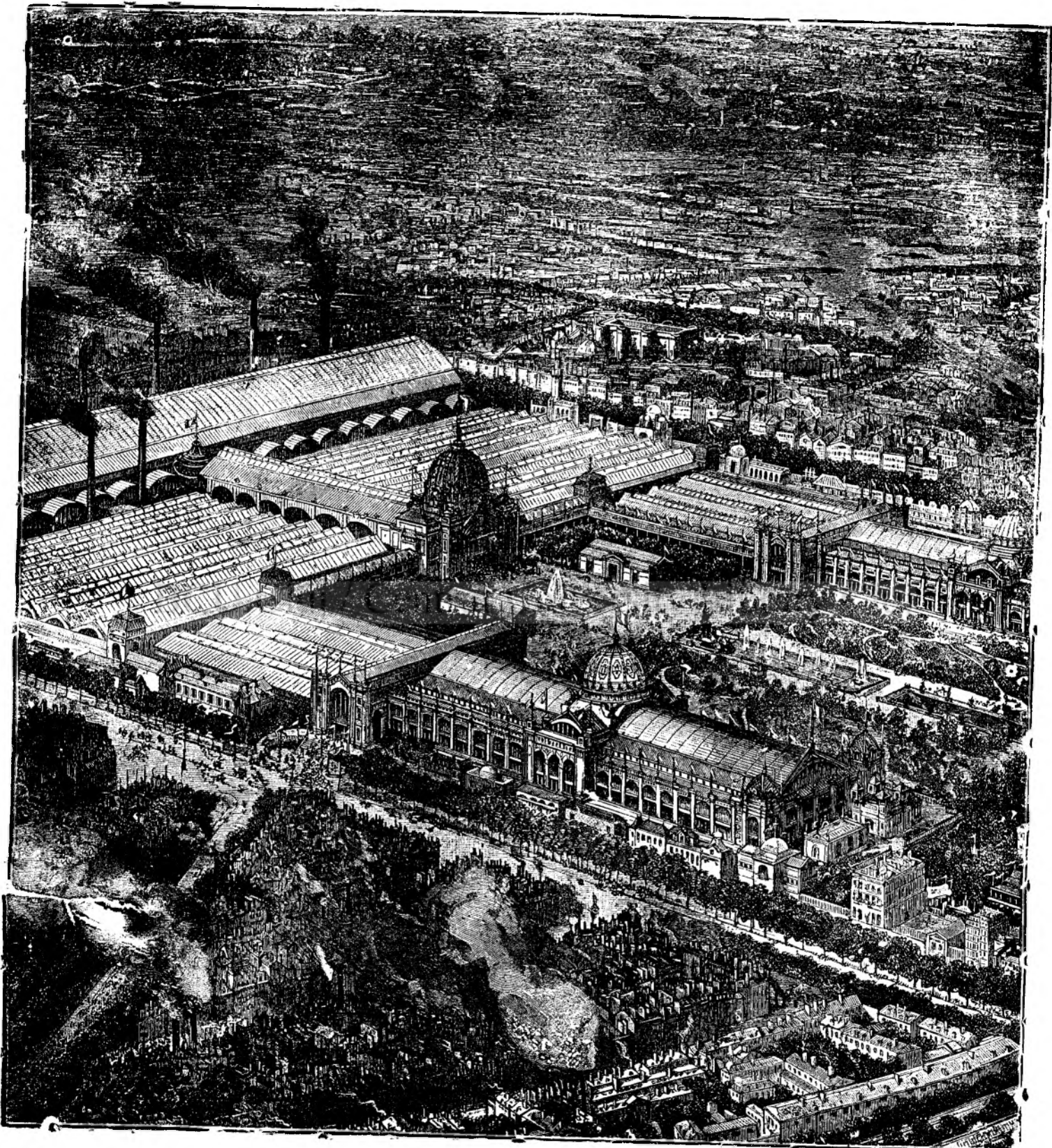
Eșisem adineaori cu sufletul rănit
Adănc de-a ei purtare. Voiam să plec în lume,
Să n'o mai vëd în ochii-mi, și nici măcar de nume
Să nu-i aud... Voit-am — ah! câte n'am voit!..
Dar când pe ușe-afară în curte am eșit,
Și m'am gândit la dënса: de chin și de durere
A face-un pas nainte nu mai aveam putere.
»Să plec? — mi-am đis, — dar unde? și încotro să trag?
»Să-mi părăsesc eu cuibul ce-mi este-atât de drag?
Și-aprins de dor în suflet —

Catrina. (În parte.)

O! ce inimă are!..

Iorgu.

Uitat-am și mănție și gând de resbunare,

ESPOZIȚIA UNIVERSALĂ DIN PARIS.

Și tot ce șcieceam încă, eră că . . . o iubese,
Că făr' de ea o clipă nu pot să mai trăiesc!

Smaranda. (In parte.)

A! bine c'o știu asta! . .

Iorgu.

Am stat ce-am stat pe gânduri,
M'am preumblat prin curte de-a lungu 'n multe rên-
duri . . .

Smaranda. (In parte.)

Am să te 'nvăț eu minte!

Iorgu.

Și-odată, făr' să știu,
Pe scară sus, încóce m'am pomenit că viu . . .
Și étă-me-s aicea. — Dar ce să fac acuma?
Smaranda-i foc și pară. Ea nu pricepe gluma.
Puté-voi s'o 'mpac óre? . .

Smaranda. (In parte, inchiðendu-se in iatac.)

Ba pune-ți pofta 'n cuiu!
Acéstă uşe-acuma din nou am s'o incuiu.

Catrina. (In parte.)

Ce vèd? . . Ea 'neue uşa? . . Dar asta ce-o fi óre?

Iorgu. (Batênd la uşa iatacului.)

Smarando dragă! . .

(In parte.)

Dórme? . . N'aud nici o mişcare.

(Tare.)

Smarando!

Catrina.

Coconița!

Iorgu. (Bătênd la uşe.)

Smarando, scumpa mea!

Smaranda. (Din iatac.)

Cine-i?

Catrina. (Cu ciudă.)

Cuconu Iorgu! Să intre dóră vré!

Iorgu.

Te rog, deschide-mi uşa!

Catrina. (In parte.)

Poftim! c'un sfert de oră
Nainte — ce durere! . . De doru-i sta să móră.
Și-acum? . .

Smaranda. (Din iatac.)

Cine-i acolo? . .

Iorgu.

Sânt eu, iubita mea.

Vreu să-ți vorbesc. Deschide-mi.

Smaranda. (Deschiðend puñintel uşa iatacului.)

Ce fel? Nu voi puté
Să m'odihnesc in tihnă de tine nóptea 'ntregă?
De ce îmi tulburi somnul? . .

Catrina. (In parte.)

Ce-aud?

Iorgu.

Smarando dragă!

Dar eu dormit-am, spune? . . Eu nu sânt tulburat?
Nu veði, cum stau aicea cu pieptul slășiat
De chin și de durere? . . Nu-ți este milă óre? . .

Smaranda.

De-acasă adineaori plecaseși, mi se pare.
De ce te-ai intors érá de unde ai plecat?
De ce n'ai stat acolo? Acolo să fii stat!

Iorgu.

Dar n'ai in tine suflet, Smarando? nu ți-e frică
De Dumneðu? . . Ascultă! . .

Smaranda. (Inchiðend din nou uşa.

Nu voi s'ascult nimică!

Catrina. (In parte.)

Ce-a ðis? Vorbeşce-aiurea? Séu n'aud bine eu?

Iorgu. (In parte.)

Nimic! Nici o speranță! . . O, Dumneðuul meu!
Durerea me omórá . . Ce trebui să fac óre? . .
Să slărăm uşa asta, și cale de intrare
Să-mi fac cu aspra forță? Cu forța s'o 'mblândesc? . .
Dar asta-ar fi o luptă! . . De luptă me 'ngrozesc . .
Eu nu voi resbunare, ci dragoste și pace;
Er dragostea in lume cu sila nu se face.

(Se plimbă agitat prin odaie.)

Catrina. (In parte.)

Ah, bietu cuconășul! . . Bre! ðeu, n'aș fi creðut
Să vèd cu ochii ceea ce astăzi am vèðut . . .
Se póte, cuconița — un ánger in picioóre!
Să fie-atât de crudă și de resbunátóre?

Iorgu. (Oprindu-se de-odată. In parte.)

Ah! am ghicit!

(Tare.)

Smarando! Eu nu mai pot de dor.
De nu te 'mpaci cu mine, să șcii că me omor!

Smaranda. (Din iatac.)

Poftim de te omórá.

Iorgu.

Așá? . . Ești ne'mpăcată? . .

Ei bine, lasă dară, căci ai să veði indată!
(Scóte un revolver din cutia unei mese, și se in-
dréptă spre uşa din stânga, cu revolverul in mână.)

Catrina. (Spëriată, vrënd să-l opréscă.)

Ce vèd? . . Cucóne dragă! . . Ah! Pentru Dumneðu . .

Iorgu. (Cu mânie.)

In lături! Ce-mi ții calea? . .

(Ese prin stânga.)

Catrina.

O, Dumneðuul meu! . .

Cucónă! cuconița! . . Ești, ve rog! . .

Scena XIII.

Smaranda și Catrina.

Smaranda. (Eșind din iatac.)

Ce este, . .

De țiți așá de gróznic? . .

Catrina.

Cuconul . . . fără veste . . .

Smaranda.

S'a dus de-acasă érá? . .

Catrina.

Ba, trist și 'ngálbenit

El a intrat . . . o, Dómne! . .

(Arată spre uşa din stânga.)

Smaranda.

Vorbeşce in sfërșit!

Catrina.

Grozav!

Smaranda.

Vorbeşce-odată, când cere-a ta stăpână!
El a intrat . . . aicea? . .

Catrina.

C'un revolver in mână!

Smaranda. (Riðënd.)

Ce? creði că se impușcă? . . Comedii de-ale lui!
De-ar vré să se omóre, n'ar spune-o nimenui.

Catrina.

Cum? nu ve este frică?..

Smaranda.

De loc.

Catrina.

Nenorocită!..

Și dacă desperarea l'ar face să comită
Acea ce nu credeți?.. Me duc să-l opresc eu.*Smaranda.* (Oprind pe *Catrina.*)

Stai!

Catrina.

Vreți să se omore?.. O, Dumnezeu! meu!

Smaranda.

Poftescă, de-i dă mâna.

Catrina.

Me jur pe sfânta lege,

Purtarea Dumnevoștre eu n'o pot înțelege!

In loc de-a 'ncheia pace cu-o oră mai curând,
Să prelungiți războiul v'ati pus acum in gând?..
Dar pentru ce atâta....*Smaranda.* (Tăindu-i vorba.)

Ei, lasă-me in pace!

Nu-mi înșiră la flăcuri. Știu eu ce am de-a face.

Mai lasă-l să aștepte acolo puținel,

Mai stea și fără mine, mai sufere și el...

Catrina. (In parte.)

Of!..

Smaranda.

N'am suferit și eu ați de ajuns?.. Ce-mi pasă?..

Auzi!.. La doue noptea s'o ștergă de acasă!

Comedii de acestea să-mi jöce dumnialui

In fiecare sëră?.. Am să-i arat eu lui!

Catrina.

Dar nu vedeți...

Smaranda. (Intreprupându-o.)

O bôlă spre-a fi inlăturată,

E bine-a fi supusă la cură aspră 'ndată;

Nu trebuie lăsată a se 'nvechi de loc,

Că-atunci mai arevoe scăpăm de al ei foc.

S'a 'mbolnăvit boerul! — Spre-al face bine eră,

—am dat o doitorie de sigur cam amară,

Dar pré folositöre... Am vrut ca să-i aplic

O cură radicală.

Catrina.

Atunci n'am șis nimic.

Dar cură e cam aspră și nu-i la loc aice.

In loc de-a face bine, mi-e frică să nu strice.

Smaranda.

Ei bine; fii pe pace. Ce-mi tot cobești a reu?

Am isprăvit acuma, și pacientul meu

S'a vindecat de sigur... Me duc să-l väd ce face.

(Se apropie de ușa din stânga. Ascultând la ușe.)

S'o fi ascuns aicea și, ca un peșce, tace...

(Deschide ușa incetșor, apoi vädend că Iorgu lipseșce,
se întörce repede pe scenă.)Ce?.. Nu-i aici?.. Dar unde-i?.. S'a dus?.. M'am
prăpădit!

(Se aude la stânga între culise o detunatură de revolver.)

O, Döme! Ce-o fi asta?.. *Catrino*, — ai auzit?..(Cătrina spërriată ese repede pe ușa din stânga. *Smaranda* rămâne un moment incremenită.)

S'o fi 'mpușcat? acuma?.. E cu puțință öre?..

Säu ce 'nsemnează-atuncia această detunare?..

(Vre să esă și densa prin stânga...)

tine

trinei, stringënd încă in mână revolverul, pe care după ce a intrat pe scenă, îl lasă să cadă la pământ.)

Scena XIV.

*Smaranda, Iorgu și Catrina.**Smaranda.* (Vädend pe Iorgu, scöte un țipet de durere.)
Ah!...*Catrina.* (Aședând pe Iorgu intr'un fotel.)

Ëtä-l, slab și galbën, apröpe de sfërșit...

Smaranda.

Ce spui?.. Nu! nu se pöte!..

(Apropiindu-se de Iorgu.)

Vai mie! Ce-am pătit!..

Ah, Iorgule iubite!.. Ce ai?.. Te rog, vorbeșce!

Nu veți?.. N'auți?.. N'ai voce?.. *Smaranda* taSă-i ðici măcar o vorbă... Ești viu, säu ai murit?..
(Iorgu șede nemișcat, cu mâinile atërnate in jos și cu
ochii pe jumëtate inchiși. *Smaranda* desperată.)Nimic!.. O, Döme sfinte!.. Amar m'ai pedepsit!
(Cade in genunchi lângă fotel și imbrățișează pe Iorgu
plângënd indelung, cu capul inclinat pe sinul lui.)*Catrina.* (La spatele lui Iorgu.)

E galbën, fruntea-i rece, — privirea nemișcată...

Vai, semne de viëtă de loc nu mai arată!

(Plângënd)

Sermanu cuconașul! Ce suflet bun eră!

Și-acum, priviți-l!.. dörmë, spre-a nu se mai sculă...

Iorgu. (Deschidënd ochii și privind la *Smaranda*, puf-
neșce de ris. — In parte.)Așă-i că i-am făcut-o?.. Poftescă și-altădată
A me certă...(Stringënd pe *Smaranda* in brațe. Tare.)*Smarando!*.. ești încă supërată?..*Catrina.* (Tresäriind.)

Ce väd?...

Smaranda. (Smulgëndu-se din brațele lui Iorgu.)

Ești viu?..

Iorgu. (Ridicându-se din fotel.)

Fireșce!.. Credeai döc c'am murit?..

Smaranda.

Dar... sunetul acela?..

Iorgu.

Aș'!.. Nu veți c'am glumit?

Smaranda.

Ei bine, ai tu suflet?.. Așă reu să me sperii!

Iorgu.

Dar tu? Să me lași pradă in mâinile durerii!

Smaranda.

Al pentru gluma asta șcii tu ce-ai merită?

Iorgu.

O sărutare dukl romană öta ta.

(Căci nu este un 'bind.)

Berbant d... te să se fi bucurat in

in mësura talentului sen. Au

a vädut mei un gologan din serierii.

nean a murit in mizerie... și dacă a iubită!

ötu tineri nu s'ar fi asociat, nici la mörz foc.

n'ar înlică a cruce modăstă, că acolo zar

andiu din eoi dntei și mai mari poezii

sandtasou a murit ca țöala stinsă

Morocce a trebuit să stea la puș

inducând niște ordonance și lo...

Convorbiri archeologice.

— Cu privire la Români. —

(Urmare.)

Acestă pătură nu e pământ original, ci o aședătură din dărămăturile palatului domnesc și obiectele aflătoare în el. Ea conține înmormântate resturile vieții moldovinești din trecut. Ruinându-se zidurile palatului, au acoperit ruinele toate lucrurile lui, cari îngrabă nu s'au putut duce în noua residență din Iași.

Să săpăm numai ceva adânc în acest prundiș, și vom găsi că de pământ original nu vom da. Vom da de fundamentele zidului, vom afla mai multe frânturi de fererii, ale căror destinația vom pute-o ghici îndată, vom da și de alte obiecte, pe cari astăzi de gebă le-am căutat la noi, și între cari se află și odore prețioase de aur și de argint, cari ne-ar da dovezi despre sirguinta și industria strămoșilor noștri. Am ști, cum zidiau strămoșii casele și palaturile lor și am ști cum trăiau ei și ce unelte întrebuntau. Vedem că dăm de prundiș și că tot nu am dat de pământ original și am săpat atâția și atâția metri de adânc. Aflăm în acest nou prundiș obiecte, cari diferă foarte mult de cele ale palatului domnesc. Am dat de o altă pătură de țernă prundișă, care provine dela un alt popor, parte și dela al nostru, dară care în viața sa socială diferă foarte mult de cea din pătura din sus. Pote c'om da și de ziduri, cari is astfel construite. Pătura asta este eră grosă, și pote și mai grosă ca cea din sus și că ascunde în sine cu totul alte obiecte, cari după forma lor semănă obiectelor din evul mediu. Multe secole trebuie să conțină această pătură de țernă, care ne dovedește, că și pe acest timp Suceva era locuită. De gebă săpăm mai adânc, ca să dăm de stersitul acestor pături aședate de viață omenescă. Tocmai după ce am săpat mulți metri de adânc, constatăm, că țerna originală a pământului nu este departe. În urmă am ajuns și la ea, și atuncia putem observă, cât de adânc pătunde pătura artificioasă, aședată de viață omenescă. După numarul metrilor am pute ghici, de când fi locuită Suceva și după obiectele, ce fel de popor au locuit aici. În pătura asta aflăm un museu intreg de lucruri din diferite epoce și dela diferite popore. Pătura din sus până în jos ne apare ca un mosaic, care e format de obiectele diferitelor popore. Din acest mosaic putem citi istoria Sucevei și a țerii și multe evenimente s'ar scote la ivelă, despre cari acu n'avem nici o închipuire. Să-l stricăm deci domnilor și să dăm cu disguest cu piciorul în ele, séu să rîdem cu hohot de omenii, cari le string cu sântietate pentru știință? Prin astfel de săpături sistematice a știut archeologul renumit dr. Schliemann să desgrape orașul renumit Troia (Hirarlic), Michen etc. și în zilele de astăzi se desgrapă în astfel de mod și orașul Atena.

Eră orașul Suceva de astăzi? O mulțime de case noue se rădică pe teritoriul, în care se intind frumoase grădini. Suceva când? Ii constat prin istorie, un oraș vechi și de astăzi. De judecă vechimea ei după ce am înșelă. Nu aflăm Smaranda și eu am spus? .. Eu nu sîm tulburat de ani. Tôrt sau aieca cu pieptul alfișiat cele multe bis. durere? .. Nu-ți este milă ore? .. viu.

Smaranda.
Da Austriaci.
ani centrul M.
dianu pe teritor.
învingurată de zi.
rie. că când de Pc
revoltanți au fost

nici o urmă de ele. Un aspect cu totul modern se deschide spectatorului. În grădinile orașenilor scote sapa când din când obiecte de aur și de argint de proveniență moldovană, cum și o mulțime de monete și nu un orașan s'a îmbogățit din aceste obiecte, vîndându-le la orfeurari pentru bani scumpi. Se găsesec în aceste grădini și frânturi de fererii și harburi, dară cari se aruncă într'o parte séu se sdrobesc ca de nici un preț. Peste tôte aceste grădini este acoperită o pătură de țernă-prundiș-năsiposă, care datează dela zidiri ce au esistat în vremurile vechi pe aici. Zidurile acestea, în cari locuiau odinioară bogății cetățeni ai mitropoliei, au dispărut fără ori ce urmă, afară că au lăsat pătura cea năsiposă de țernă, care puțin se distinge de celalalt pământ, dora că decă s'ar săpă în ea. s'ar descoperi er un mosaic istoric, în care-s ingravate tôte fazele istorice ale trecutului. Pe nevrute se ruineză ea neconținut de contimporanii, cari în naivitatea lor is aduc pote aminte de disa bétrânilor, că aici au domnit odiniôră principii moldoveni. Dară și afară de oraș pe câmpiile Sucevii se găsesec la arat și prăsit obiecte antice, cari cu tot aceeași indolență se nimicesc, fără să le adune cineva. Numai simțul religios a fost atât de puternic de a conservă unele obiecte din vremile Voievoților români. Acestea-s bisericele românești din Suceva. Pietatea românescă le-a conservat intact până în ziua de astăzi, de și multe obiecte dintrênsele au dispărut prin timp. Aceste-s miclele zidiri monumentale istorice din trecut, ce ne-au mai remas, spre a constată renumele românesc din trecut.

Și-i pote altfel cu celelalte locuri vechi din Bucovina, în cari găsim asemenea numai zidiri moderate și pote într'un colț al lor mici ruine, impresurate de un teren mare séu mic de prundiș? În istorie puțin aflăm despre aceste ruine séu nimică și tradiția locală șce numai câteva hasme despre ele, cari nu dau nici o indegetare pentru aflarea originii lor. Așa se află pe teritoriul capitalei Cernaúți, în suburbia Rosi o ruină numită Caecina, dela care a remas până în timpul de astăzi numai o parte de un zid vechiu de o construcție, care nu o găsim mai mult în ziua de astăzi. Impregiurul acestui zid se intinde o pătură grosă de prundiș, pe care în cea mai mare parte-s creșcuți arbori mari. Numai în secolul nostru s'au aflat aici o mulțime de antice, cari datează din diferite timpuri până în timpul Romanilor. Unele se află în păstrare la cabinetul de antice din Viena și-s mai tôte de parveniență goto-scitică. Cele mai multe inse au remas în mânilor particularilor, unde s'au și perdut. Nimenea nu s'a ocupat serios cu studiul acestei ruine. Până în ziua de astăzi n'a analisat nime-nă pătura cea prundișă, în care-i îndesată viața din trecut a acestui teren istoric. Și totuș esplorarea acestei ruini ne-ar aduce la ivelă multe isvore pentru istoria țerii și a românismului în aceste părți.

Să trecem în Ardeal. La satul de astăzi Grădiște s'au descoperit tocmai târđiu în pădurea desă ruine de zidiri vechi, unde a stat odiniôră metropola Daciei romane Ulpia Traiană (Sarmisegetuza). În evul nostru a fost acest loc uitat de tot, de și numele lui slav romanizat dovedia, că după Români au locuit aici Slavi, dela cari au primit Romanii numele cel slav, ca măturie, că în evul mediu au trăit ei aici în țeră pe lângă Slavi și nu s'au furișat mai târđiu ca păstori neveduți de autoritățile ungare aceste părți. Desgropările urmază și astăzi, de și sistematic, de o societate maghiară archeolo-

(Incheierea va urmă.)

Dionisiu O. Olinescu.

Dela București.

— O vizită la poetul Sion. —

Intr'una din zile cercetai și pe poetul Sion. Me poftise 'n ajun la sine și eu me dusei bucuros. Aparțin generațiunii, care a crescut în admirația lui, cântând și recitând de multe ori poesia-i: »Mult e dulce și frumoasă limba ce vorbim!« Poetul, a cărui liră a scos odinioară atât de multe accente vesele, părea abătut, descurajat, pesimist. A avut durere mare în familie, i-a murit fiul tocmai pe când avea să realizeze toate acele frumoase aspirațiuni, pe cari iubirea părintească le așteptă; dar a fost izbit și de desamăgire pe terenul literar.

George Sion ș-a făcut intrarea în literatură sub auspicii foarte bune. Țnsuș ne povestește în »Suvenirile« sale »contimpurane«, că primul seu volum, tipărit de Cogălnicean în tipografia sa, a fost bine primit de publicul celtor de atunci și că mai mulți din boeri cumpărară 50 și câte 100 de exemplare. Acest volum cuprindea traducerea unei tragedii în versuri, intitulată »Achileos« și compusă de Atanasie Christopol în limba dorico-eolică. »Literații. scrie dl Sion în »Suvenirile contimpurane« pag. 459, nu abundă atuncia ca acuma; puțini se ocupau de a scrie și mai ales de a face versuri, care erau gustate cu mare plăcere, decât erau bine făcute. M'am vădut culminat de complimente și atras în multe case unde cunoștința mea personală eră dorită și așteptată.«

Acest succes îl incurgia și nu peste mult, tot în tipografia lui Cogălnicean scose un volum de poezii sub titlul: »Căsurile de mulțămire.« Acesta publicațiune i făcu nume și mai mare, diarele române și străine începură să vorbească de noul poet, societatea română de pretotindene îl cetia cu plăcere și-l primia cu bucurie.

De-aici încolo autorul, călcând din succes în succes, deveni unul din poeții noștri cei mai simpatici, care a produs mai cu sémă tinerimei multe momente de desfătare spirituală. El a scris poezii, drame, impresiuni de călătorie, critice, a tradus câteva piese din literatura clasică, a fondat și o revistă sub titlul »Revista Carpaților«, care la început s'a răspândit iute ș-a avut un rol frumos în scurta sa viață de abia doi ani.

De-atunci densusul a lucrat mai cu sémă pentru teatru. A tradus câteva piese din clasicii francezi; a scris și câteva originale, pentru cari Academia Română, care-l alesese membru, i oferă și un premiu. Inse spriginul publicului încetul cu încetul se reci și poetul desamăgit adresă în érna trecută revistei »Fântâna Blandusiei« o scrisóre, în care se subsemnă »Cel mai amărit dintre autori.« În acesta scrisóre, care s'a reprodus și în foia noastră, dsa țice: »Punga-mi este sleită de sacrificii făcute pentru literatură; fără speranță de a le vedé aprețiate de public. Am tipărit, cu mari cheltueli, cărți cari nu se vënd; sânt pôte pedepsit cu dreplate, fiind că nu le-am scris după gustul publicului; și acesta ar trebui să serve de exemplu scriitorilor cari fără să aibă talente, se apucă de scris.«

Aceeaș desamăgire se reflectă și 'n epilogul »Suvenirilor contimpurane« ale sale. Etă ce țice la pagina 501: »După esperiența ce am, vënd că publicul nu se pré grăbește a citi la cărți, mulțămindu-se cu lectura jurnalelor Cu 30-40 de ani în urmă

cărțile găsiu mai mulți cititori decât acuma.« Și citeză casul, că pela 1854 tipărint poeziile lui Bolintinian în o mie de exemplare. acele în trei luni de zile s'au vëndut. Apoi continuă: »Astăzi inse, când numrul lectorilor a ajuns de cel puțin o sută de ori mai mare, avem lectori mai puțini decât atunci. Pe timpul acela, cel din urmă scriitorăș, șef de mésză séu grefier, avea o bibliotecă cu cel puțin 100 cărți românești. Dar ore astăzi? M'aș prinde, că la o sută unul nu are o carte românească (de literatură) în biblioteca sa! Ce face? cu ce își lustruește tinerimea spiritul? Citește, cel puțin, jurnale séu reviste prin cafenelele séu cluburile în care își perde timpul? Nu fac alusiune la tinerii aceia stricați și corupți, cari nu înțeleg viața decât pentru ca să se bucure de plăceri; dar aș întrebă pe cei mai serioși, cari aspiră a ne da pe noi bétranii în lături dela orice loc de onóre, — și i-aș rugă să-mi mai arate o țeră, cât de puțin cultă, în care să se vedă, fenomenul acesta. Eu inse îi pot incredință, că nici în Russia, pe care o calificăm de innapoiată, nu vom vedé acest esemplu trist de decadență socială.«

Critica ce poetul face societății bucureștene, culmină prin următoarele cuvinte, cu cari incheie: »Intru adevér: în clasa mai cultă a societății noastre lectura distractivă mai ocupă ceva spiritele. Dar numai romanțurilor străine li se face asemenea; tinerii séu damele ce pretind a fi de bună societate, afecteză a nu puté citi, ba nici a se rostii bine în limba strămoșească. Acesta estă un bon ton care la noi predomină și care mi se pare că s'a imprumutat dela vecinii noștri muscali; ei, cu invasiunile lor armate, ne-au lăsat de moștenire străinomânia și mai ales galomania. Romanțurile scrise séu traduse abia de se citeș în clasa mai de jos a societății, unde galomania nu ș-a făcut încă loc, unde se cugetă și se simte ceva mai mult românește.«

Aceste citațiuni nunumai motivéză dispoziția spirituală a autorului, dar totodată îmi servesc drept mărturie pentru ilustrarea condițiunilor literare din capitala română. Aș fi putut énsumi să fac tabloul acelor, dar atunci dóră unii mi-ar fi imputat defectul, că întrebuițez colorii pré negre. Acuma nu se mai pôte obiectă nimica, fiind că competența martorului e necontestabilă.

Ceea ce mai mărește indispoziția poetului, e starea sănătății sale. Sufere de asthma, care i impedcă respirațiunea, i ingreuneză mersul și-i apesă tot fisicul.

Cu un suris amar mi-a arătat vravurile de opere tipărite ale sale, cari zac acolo nevëndute, întocmai ca la toți autorii noștri și mi-adusei aminte de cuvintele sale din scrisórea-i despre care vorbii și în care țice: »Eu me vënd silit a lăsă cu limbă de mörte, ca cărțile mele după mörtea mea să se arđă într'o piață publică; dar și intru acesta port temerea, că primăria nu va da permisiunea legală.«

Acest țipet de durere, inasprit de sarcasmul unei decepțiuni sarbede, este espreșiunea fidelă a acusei ce autorii români fac indiferentismului de care sânt izbiți. Căci nu este în literatura noastră nici un autor, care să se fi bucurat de spriginul publicului nostru în mészura talentului seu. Alecsandri mi-a spus, că n'a vëndut nici un gologan din scrierile sale; Bolintinean a murit în miserie — și decât câțiva scriitori tineri nu s'ar fi asociat, nici la mormenul seu n'ar indică o cruce modestă, că acolo zac osemintele unuia din cei dintei și mai mari poeți români; Alecsandrescu a murit cu faclia stinsă a geniului seu; Mureșan a trebuit să stea la postul de translator, traducend niște ordonanțe și legi seci, cari omóră spiritul liber; Eminescu, atât de adorat astăzi, ca să

potă trăi, a fost silit să-și gârbovescă spiritul în serviciul unui diar politic, ș-a publicat poesile gratuit, căci în totă România nu s'a găsit nici un editor, nici un redactor care să-i fi dat vr'o remunerațiune.

Și aici, ori cât de mult me oprește modestia să vorbesc, nu pot să nu constatez cu satisfacție, că scriitorul acestor șire, carele am avut norocul rar d'a fi introdus în literatura noastră acest talent mare, dându-i chiar și numele »Eminescu« din »Eminovici« cu care mi se presintase : am și titlul de mândrie, că tot eu i-am trimis din modestul buget al foii mele și cel dintău onorar literar, pentru câteva poesii lirice, cetite de autor în o serată literară din 1883 la dl. Maiorescu și publicate intău în »Familia«, de unde s'au reprodus și 'n colecțiunea publicată mai târziu, fără inse d'a se însemnă acolo adevăratul izvor.

Una din suvenirile mele cele mai prețioase este scrisoarea ce-mi adresase poetul din București în véra anului 1883 și din care îmi ieu voia a cită următorele :

»Mult stimată domnule și amice,

»Mulțămesc pentru onorarul trimis — *cel intău pentru lucrări literare pe care l'am primit vr'odată 'n viétă.* În România domnește demagogia și în politică și 'n literatură : precum omul onest rămâne aci necunoscut în viéta publică, astfel talentul adevărat e innecat de buruiana rea a mediocrităților, a acelei școle care crede a pute înlocui talentul prin impertinență și prin admirație reciprocă.

»Iértă-mi, stimată amice, acest ton polemic, dar te asigur, că a fost pentru mine o rară mângăere de a me vedé remunerat dintr'un colt atât de depărtat al României, din Oradea-mare, când în téra mea proprie nu voi ajunge nici când să însemnez ceva, escepție făcend de cercul restrins al câtorva amici. Ș-apoi să nu fiu pessimist?«

Am reprodus aceste șire drept mărturie necontestabilă, că cum a fost aprețuit Eminescu. A spus-o el însuș. Până când a fost sănėtos, nimene nu s'a gândit să-i dea sprigin, nici public, nici Academie ; numai când l'a izbit bóla nenorocită, au venit amicii-i întru ajutorul lui, dar societatea și atunci a ramas nepăsătoare ; ér statul abia atunci i-a votat recompensa, când nefericitul poet nu o mai putea întrebuința. Tocmai citese, că de când Eminescu se află în casa de sănătate, nu mai primește nici acésta recompensă, căci parchetul a uitat să ia măsuri pentru numirea unui tutor care să primescă pensia și să ingrigescă de persóna lui . . .

Dar am ajuns pré departe. Nu e mirare, căci avend să vorbesc de nepăsarea cu care ómenii noștri de litere sânt intimpinați din partea publicului, și-se ofere un material fôrte bogat și abundant. Dar ce să bat tóca la urechia surdului? Vorbă seurtă ș-apoi incheiu : Nu este la noi nici un talent, pe care să-l fi ridicat spriginul publicului ; dar s'au ivit multe talente, pe cari le-a stîns indiferentismul.

Cu aceste impresiuni eșii dela poetul Sion. Impresiuni descuroagiatóre și chiar zdrobitóre. Pe vr'un tiner l'ar fi deprimat cu totul. Dar pentru mine nu mai erau noue. Le cunoșeam de mult din alte locuri . . .

Pe stradă érá sgomot mare. Un băiat care vindea diare, strigá 'n gura mare : »Ediția a doua din scandalul cel mai nou!« Și lumea-l impresurá să-și cumpere câte un exemplar, pe care-l cetia cu lacomie.

Trecui în alta stradă și me oprii înainte a unui antiquar. Intrai să ved ce are. Tot cărți românești, scrierile autorilor noștri de frunte — netăiate. Dar în prevălie nici un cumpărător.

Ioșif Vulcan.

Musică și teatru în Blaș.

— Esamen de musică și teatru de diletanți. —

Cred că nu va fi de prisos, decă ve voi face un raport cât de cât despre esamenul de musică al studenților și despre teatrul diletanților români de aci. Nu îl cred de prisos, pentru că-s convins, că aceste doue arte frumóse : teatrul și musica, ar fi bine decă s'ar cultivá pretutindenea, pe unde numai se póte, pentru ca dílnic să putem înregistrá noue succese pe noue terene. Căci, care óre dintre cetitori nu simte o mulțămire sufletescă atunci, când ceteșce despre succesele ce le obțin frații noștri din Bănat și de aiurea cu corurile de plugari? Sânt sigur, că toți is pėtrunși de atare simțemént, de-órece acest lucru numai cinste ne póte face !

Esamenul de musică a atras multă lume în marea sală de desemn a gimnasiului de aici. Și acésta atragere a publicului a și fost satisfăcută pe deplin. Cele 13 puncte ale programei, — cântări cu gura și pe instrumente, au fost esecutate bine. Ér în specie »Doctrinen-vals« terțet de violine cu acompagnement de harmoniu, un vals de Stauss a cărui nume îmi scapă acum din minte, esecutat éráș în terțet pe violină, flaută și harmoniu, galopul »Dă-te 'n lături!«, dar mai cu sémă »Il Trovatore« mare fantasie de Verdi, esecutată pe violină de dl Victor Cherebeț st. VI cl. cu acompagnement pe harmoniu (Iac. Mureșan) a stors aplausele intregului public asistent. Nu putem să nu constatăm frumosul talent musical ce îl are dl Cherebeț, precum și desteritatea și fineța cu care a esecutat acésta bucată grea din Verdi. Pređicem că dsa va deveni, după un studiu bun, un musicant și în specie un violinist renumit.

Și acum finind cu esamenul de musică, care a seménat mai mult cu un concert, nu putem să nu gratulăm și dlui profesor Iacob Mureșan la succesul ce l'a dobândit cu elevii dsale. Cu zel și diligență la instruirea tinerimei din Blaș, póte obține succese mari, cu atât mai vértos, că dsa e și un bun compositor, dovédă anul trecut al »Musei Române«, a cărei incetare o deplăngem.

Ceea ce inse mai mult va interesá de sigur publicul, e teatrul diletanților români, ținut tot în séra de 16 iuniu n. în sala »Hotelului Național.« S'au jucat cu astă ocaziune piesele : »Rămășagul« proverb cu cântece într'un act, »Drumul de fer« comedie cu cântece într'un act, ambele de Vasile Alecsandri și »După teatru« comedie într'un act (după sujetul francez : »Une tasse de thée«), de cătră dșórele : Aurelia Bariț, Ida M. Handrea, Melania Brėndușan și Virginia Solomon și de dnii : Lucian Barbu, Ioan P. Coman, Alexandru Fodor, Liviu Penciu, Alexiu Pop și Basiliu Trif.

După ce considerăm impregiurarea acea, că toți diletanții au pășit acum prima óră pe scenă, și apoi succesul ce l'au dobândit, ne umplem de o adevărată bucurie. Căci de ar fi vedut cineva pe dșóra Melania Brėndușan cu câtă dibăcie ș-a jucat rolele sale, și în specie cea de Mama Balașă în »Drumul de fer«, arti cugetat că stă în față cu o artistă de pe la cine șcie ce teatru. Fôrte bine ș-au jucat rolele lor și dșórele Aurelia Bariț, Ida M. Handrea și Virginia Solomon, ceea ce au dovedit aplausele și buchetele ce le-au aruncat publicul, care o parte mare din cauza pré marei călduri și innădușeli érá nevoit să steie prin gang.

Dintre tineri a escelat dl Liviu Penciu ca Suciță în piesa »După teatru« prin o mimică tare bine chipzuită și la loc, astfel încât la finea piesei publicul

l'a aclamat. De tot bine s-au jucat rolele și dnii I. P. Coman, B. Trif și Al Pop, apoi dnii Ales. Fodor și Luc. Barbu, cel dintâu ca Sava tinăr țigan și al doilea ca Manolachi in piesa »Drumul de fer.« Pe scurt, a întrecut cu mult peste așteptările ce publicul avea pentru o producțiune de diletanți.

După teatru descompunându-se în grabă scena, a urmat și joc, care a durat în cel mai bun animo până la 4 ore dimineța. Cu astă ocaziune retrăgându-me la o parte, putui de abia însemna numele cătorva dne și dșore. Ecă-le scrise în grabă : Dnele Deac, Mureșan, Brândușan, Hodoș, Vancea, Grama, Aranyosi, Solomon, Enyedi, Moldovan, Negruț, Muntean, Irma Pop din Fărăgău, Solomon din Ludoș, Vlassa, Bariț, Raț, Papiu, Radu, Uilacan, dr. Pop, Tornyia etc. dintre dșore : Letiția Moldovan (în costum național), Elena Câmpcean, Elena Solomon, Melania Brândușan (costum), Cornelia Pop, Ida M. Handrea, Aurelia Bariț (costum), Elena Santeon, Mariți Bariț, Virginia Solomon (costum), Natalia Raț, Fodor, Penci, Susana Zudor etc. etc. pe cari nu le mai putusem zări, căci eram atăcat la — inimă

Venitul curat a fost 80 fl. care se va da fondului școlii de fetețe, pentru care s'a arangiat petrecerea.

Aurel.

Esposiția universală din Paris.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Teritoriul pe care s'a arangiat esposiția universală din Paris ne înfătoșeză tabloul unui oraș mare cu strade mari și largi, cu parcuri frumoșe, cu niște edificii mai mici seu mai mari în formă de casteluri și palaturi, cu niște fabrice fumegânde și cu mulțimea de ômeni ce mișună între ele.

Ilustrațiunea din nr. prezintă înfătoșeză două din trei părți ale esposiției, lipsind numai partea de cătră intrare. Partea din dreapta a ilustrațiunii, din jos, reprezintă laturea care începe la turnul Eiffel și astfel ne ofere o priveliște aprôpe totală asupra esposiției întregi.

Literatură și arte.

Cartea dlui Georgie Barițiu : »Părți alese din istoria Transilvaniei, pe două sute de ani în urmă« este o lucrare monumentală, cu care veteranul decan al presei române își încoronază cu demnitate activitatea sa literară. S'a manifestat din mai multe părți dorința, ca distinsul nostru publicist să scrie istoria epocii sale ; ér în special noi în mai multe rânduri i-am făcut apelul să-si scrie memoriile. Acum constătam cu cea mai mare bucurie, că dl Barițiu s'a achitat cu cel mai mare succes de aceste cereri. Scrierea ce ne prezintă acum este nu numai istoria epocii sale, ci istoria a două sute de ani din urmă, scrisă pe temeiul documentelor și din esperința sa proprie. Volumul prim care stă înaintea noastră și din care reproducem un capitol în nr. acesta, începe cu Mihail Apafi și urmează până în prețurile catastrofelor din anul 1848 ; epocă foarte interesantă pentru noi din toate privințele, căci de atunci datéză toate mișcările noastre de deșteptare națională și culturală. Ilustrul nostru autor ne zugrăveșce toate aceste cu niște culori atât de vii, par că cetim pe Salustiu. Stilul seu e plăcut, ușor, încât pôte fi cetit cu plăcere și de femei. Am ofensă pe autor, decumva am recomandă lucrarea sa atențiunii cetitorilor noștri. Dar ne place a crede, că publicul românesc, particulari și

casine, cel puțin de asta-dată s'a face datoría și va sprigini acésta publicațiune im portantă. Prețul unui esemplar legat în pânză e 5 fl.

Gramatica limbii române de dl Nicolae Pilția profesor la gimnasiul român gr. or. din Brașov, scrisă pentru școlile secundare și civile, a apărut țilele trecute în edițiunea a două îndreptată. Când a eșit prima edițiune, am publicat o dare de sémă despre acésta gramatică. În edițiunea a două s'a făcut unele schimbări, ținându-se cont și de observațiunile noastre. În privința ortografiei, autorul se serveșce de aceeaș ortografie pe care o adoptarăm și noi. În perfectul istoric însemnă verbele cu accent greu : ocupă, cântă, mână, adună, tună, fulgeră, spre a le deosebî de persôna a treia din prezente : ocupă, cântă, mână, adună, tună, fulgeră. Conjunțiunea »să« nu o scrie cu »sê«, ér semnele »ph« și »th« le însemnă numai simplu : »t« și »t.« Se află de vëndare la autorul în Brașov.

Carmen Sylva în limba volapük. Țiarele străine anunță, că regina României a dat voe lui Lederer, redactorului foii volapük »Zi vol lölik« să traducă povestea »Cântecul« în volapük. Povestea va mai fi tradusă în 15 limbi și publicată în 15 țiare mari de diferite naționalități. Se va adună la un loc câte un esemplar din fiecare și acésta broșură va fi dată reginei-poete. Dar româneșce ?

Cărți școlare aprobate. Cărțile de lectură, compuse de dl Vasile Petri, au obținut aprobarea ministerului reg. ung. de culte și instrucțiune publică și adecă : »Legendarul seu cartea de cetire« pentru a 3-le și al 4-le an de școlă sub nr. 11,295, ér »Noul ABCdar Românesc« sub nr. 16,006 ex 1889.

Teatru și musică.

Șciri teatrale și musicale. Dna Aristița Romanescu și dl Gr. Manolescu au jucat țilele trecute la Brăila, debutând în piesa »Romeo și Julietta« de Shakespeare. — Dșora Elena Teodorini a cântat la Buenos-Ayres cu mult succes în opera »Mephistofele.«

Teatru și concert în Oravița. Junimea română gr. c. din Oravița-română va da la 11/23 junie o reprezentăție teatrală precedată de un concert în teatrul din Oravița-montană, sub conducerea dlui Ioan Bogdan învățator gr. c. în Oravița română. Venitul curat este destinat fondului corului vocal gr. c. din Oravița română. Programa : I. *Concertul.* 1, »Cântecul Vitezului«, cor bărb. de I. Vorobchievici. 2, »Viorica«, cor bărbătesc de Tudor de Flondor. 3, »Cântec vânătoresc«, cor bărb. de Tudor de Flondor. 4, »Din depărtare« cvartet solo cu caracter popular de I. Vorobchievici. 5, »Hai leliță sus la vie«, cor bărb. de Demetriu Cupșa. 6, »Marșul ostașilor«, cor bărbătesc. II. *Teatrul.* 1, »Stan covrigarul«, cântec comic în 1 act de V. Alecsandri. Persônele : Stan, Costa Voda ; Un funcționar, Avram Balén ; Un grec, Georgiu Măgurean ; Un personaj misterios, Iulius Sulea ; O damă, dșora Elena Lazar ; Un epistat, Alecsa Neda ; Un boier, Ion Cuc. O fetiță și un toboșar. 2, »Chiriașul fugit«, comedie în 1 act de Iosif Vulcan. Persônele : Alesandru Rușavan proprietar, I. Bogdan ; Anastasia soția lui, dșora Elena Lazar ; Georgiu Ghertan proprietar, Petru Frenț ; Elena soția acestuia, dșora Maria Lazar ; Stefan Cimpoiăș sătean, Ioan Bogdan. Scena se petrece într'un orașel din Ardeal la casa lui Rușavan, în timpul present.

Reuniunea sodalilor români din Brașov va da ađi sâmbătă la 10/22 junie o producțiune și petrecere colegială cu următoarea programă : 1, »Musica națională.« 2, »Dorule, o dorule,« de Iacob Mureșan, cor micst. 3, »Găinele și cănele«, de Th. Speranță, decl.

de dşóra M. Muşlea. 4. »Coróna Moldovei«, de N. Popovici, cor de bărbaţi. 5. »Barbu lăutarul«, de V. Alecsandri, esec. de dl D. Oprescu. 6. »Musica naţională.« 7. »Recetă în contra sócrelor«, comedie după spaniolesce, esec. de membrii reuniunii. După producţiune urmază danţ.

Ce e nou?

Hymen. *Dl Filip Vuia*, ales de preot în Bretovaş lângă Timişóra, la 2 iunie n. s'a cununat cu dşóar Georgina Chevereşan în Semlac. Naşi au fost dnii dr. Nicolae Oncu adv. în Arad cu dna soţie Leţitiş n. Hodoş şi dl Lazar Ionescu fişc comitatens în Aard cu dna soţie Gabriela Ionescu, parnimfă dşóra Veturia Barbura din Pecica, vişer dl George Szombathy absolvent de drepturi. — *Dl Adam Leşnician* magistrul de poştă în Dobra, la 15 l. c. ş-a serbat cununia cu dşóra Victoria Creţiu, fiica dlui Ioan Creţiu, notar la scaunul orfanal comitatens în Sibiu. — *Dl Trifon Ardelean*, invetător român gr. or. în Voitec, comitatul Timişórii, la 16 iunie s'a cununat cu dşóra Sofia Catêu din Giulvez. — *Dl Ioan Popovici*, absolvent de teologie, la 16 l. c. ş-a serbat cununia cu dşóra Aurelia Todor în Sân-Paul.

Şciri personale. *Dl Vasile Alecsandri*, ministrul României la Paris obţinând un concediu, este aşteptat în Bucureşci săptămâna viitoare. — *Dl dr. Assaky* a fost ales în unanimitate membru al societăţii de medicină practică în Paris. În această Societate figurează cei mai savanţi doctori francesi. — *Dl Teofil Nedelcu*, a fost numit concipist la guvernul din Cernăuţi. — *Dl Traian Badescu*, absolvent de teologie în diecesa Caransebeş a fost promovât la universitatea din Cernăuţi la gradul dr. în teologie. — *Dl Ioan Popovici* din Tuferi, comitatul Caraş-Severin, a fost promovât dîlele trecute la gradul de dr. în drepturi la universitatea din Budapesta. — *Dl Silviu Moldovan*, candidat de avocat din Băiţa în Zarand, la 17 l. c. a fost promovât la gradul de dr. în drept la universitatea din Budapesta. — *Dl Iacob Bunar*, absolvent de drept, a fost numit practicant în drept cu diurnă la judecătoria cerc. din Reghinul-săsesc.

Biserică şi şcolă. *Noul episcop al Caransebeşului*, Pr. SŞa părintele Nicolau Popea a depus mercuri jurământul de fidelitate Majestăţii Sale în Viena; mâne duminecă va fi hirotonit de episcop în biserica din cetate în Sibiu. — În diecesa Gherlei reuniunea invetătorilor ş-a ţinut adunarea generală a trea di de Rusalii, sub presiul canonicului Dim. Coroian, luând parte şi alţi dni canonici, mai mulţi preoţi şi vr'o 80 de invetători. A fost o adunare foarte reuşită, în care s'au desbătut multe cestiuni de interes pedagogic. Invetătorul M. Silaşi a obţinut un premiu. — *Biserica din Şustra* în Bănat, pentru care dl dr. Iosif Gall a dăruit 40 de stângeni de pētră, s'a sfinţit în luna trecută de către protopresbiterul George Crăciunescu, ér corul vocal al plugarilor de acolo a cântat cântările liturgice. — *Invetătorii din protopresbiteratul Orăştie* au ţinut adunare la 3/15 l. c. în Orăştie, cu care ocaziune invetători G. Joandrea şi Ioan Petruşescu ţinură prelegeri teoretice şi practice, sub presiul protopresbiterului Nic. Popovici. — *Ireofii şi invetătorii* din protopopiatul Losard ţinură conferinţă, sub presiul protopopului Ioan Pop Papiriu; invetătorii la 15 maiu în comuna Teocul-de-sus, preoţii la 2 iunie în comuna Păglişa. În conferinţa invetătorilor P. Moldovan a ţinut prelegere practică, ér G. Torta teoretică. În conferinţa preoţescă T. Bocoş şi V. Patachi au cetit lu-

crări. — *Dl Ion Litviniuc* a fost numit de către presiul director al şcolii normale româneşci din Cernăuţi. — *Dl Diomed Nosievici* a fost numit invetător definitiv la şcolă normală română din Cernăuţi.

Premiul pentru cel mai frumos costum naţional, care se va da unei dómne seu domnişóre române, în balul din Făgăraş, cu ocaziunea adunării din august a Asociaţiunii transilvane, se va decerne, după »Transilvania« astfel: Premiul se va distribui sub durata balului în pauşă, conform conclusului unui juriu de trei persóne, care se va compune dintr'un bărbat înaintat în etate (de se póte un membru al comitetului Asociaţiunii), care să alegă dintre tinerimea dela bal un june şi o domnişórá şi cu aceştia formând juriul sub presiul seu va decide asupra distribuirii premiului cu majoritate de voturi. În cas de a nu reuşi cu majoritate, votul domnişórei va decide. Acest premiu se va da în toţi anii pe cât generosul dăruitor va fi în viêtă. Premiul nedistribuit intr'un an din lipsa de concurente, care să-l merite, se va distribui în anul următor dimpreună cu noul premiu, la una seu la doue concurente. Premiul de doi galbini în aur se va transpune în tot anul în februarie la biuroul Asociaţiunii transilvane, care nu-ş va pregetá de a-l luá până la distribuire în grija sa. Bine să fie înţeles, că numai diverse porturi seu costume din Transilvania pot intrá în acesta frumósă concurenţă, că inse acelea porturi cu variaţiunile lor se află lăţite din vechime din districtul Haşeg şi Caransebeş, de pe la Sibiu şi Bláş până în munţii apuseni, de pe Těrnave până pe Someşuri şi Crişuri.

Puncte negre se iviră pe orisonul Europei. Aceste puncte par a anunţá, că, ne aflăm în ajunul unui rebel. Ele se ivesc de către Serbia şi stau în legătură cu toastul ţarului, rostít de curěnd, că prietenul lui cel mai intim e príncipele Nichitá al Muntenegrului. Se scrie, că dinastia Obrenovici a Serbiei se va detroná şi se va alege rege príncipele Nichita, sub care se vor intruni sěrbii şi muntenegrinii şi tot elementul sudo-slav, formând un nou imperiu. Dilele trecute a făcut mare senzaţie un articol al lui Pera Teodorovici, conducător al radicalilor sěrbi, publicat în organul seu »Male novine«, în care spune că Rusia ofere sěrbilor intrunirea tuturor sěrbilor pentru preţul unei asociări de arme şi de luptá; face dar apel Austro-Ungariei să le dea mai mult, adecă Bosnia şi Hertegovina, arondând graniţele Serbiei cu Dalmaţia şi cu ţinuturile sěrbeşci din Ungaria, pentru preţul neutralităţii. În Şabaş s'a tipărit o proclamaţiune către locuitorii din Bosnia şi Hertegovina, indemnându-i ca la un eventual plebiscit să nu voteze pentru aneacsarea cu Austria.

La şcolile române de fete în Sibiu esamenele se vor ţine astfel: în şcolă elementară susţinută de Reuniunea femeilor române în 26 iunie st. n.; în şcolă civilă susţinută de Asociaţiunea transilvană esamenele se vor ţine la 27 şi 28 iunie n., ér în 29 va fi incheierea anului şcolar.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Dumin. 2	dupa Rusalii, Ev. dela Mateu c. 4, gl. 1, a inv. 2.	res.	ap.
Duminecă	11 Ap. Bart. si Barnav.	23 Basiliu	4 3 8 1
Luni	12 Par. Onufriu	24 Ioanu Botez.	4 3 8 1
Marţi	13 Mart. Achilina	25 Prosper	4 3 8 1
Mercuri	14 Prof. Elisea	26 Jeremia	4 4 8 1
Joi	15 Prof. Amosu	27 Ladislau	4 4 8 1
Vineri	16 Sant. Tihonu	28 Iosua	4 5 8 1
Sămbătă	17 Mart. Emanuil	29 + Petr şi Pav.	4 5 8 0